

Supplement №2 (138) 2023

ISSN 2786-6661eISSN 2786-667X

UDC: 378.6:61:001.891](477.411)(050)

Міністерство охорони здоров'я України
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця

НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ВИДАННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕДИЧНИЙ МОЛОДІЖНИЙ ЖУРНАЛ

Видання індексується
в Google Scholar,
Index Copernicus, WorldCat OCLC

ISSN 2786-6661eISSN 2786-667X

Ministry of Health of Ukraine
Bogomolets National Medical University

THEORETICAL AND PRACTICAL
EDITION

UKRAINIAN SCIENTIFIC MEDICAL YOUTH JOURNAL

Journal's indexing:
Google Scholar, Index Copernicus,
WorldCat OCLC

Засновник – Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця МОЗ України
Періодичність виходу 4 рази на рік.

Журнал внесено до переліку фахових видань.

Галузі наук: медичні, фармацевтичні.
(наказ МОН України 09.03.2016 №241)

Реєстраційне свідоцтво КВ № 17028-5798ПР.

Рекомендовано Вченою Радою НМУ
імені О. О. Богомольця
(протокол №4 від 27.04.2023р.)

Усі права стосовно опублікованих статей
залишено за редакцією.

Відповідальність за добір та викладення фактів
у статтях несуть автори,

а за зміст рекламних матеріалів – рекламодавці.
Передрук можливий за згоди редакції
та з посиланням на джерело.

До друку приймаються наукові матеріали,
які відповідають вимогам до публікації
в даному виданні.

Founder – Bogomolets National Medical University
Ministry of Health of Ukraine

Publication frequency – 4 times a year.

**The Journal is included in the list of professional
publications in Medical
and pharmaceutical Sciences**

(order MES Ukraine 09.03.2016 № 241)

Registration Certificate KB № 17028-5798ПР.

Recommended by the Academic Council
of the Bogomolets National Medical University, Kyiv
(protocol №4 of 27.04.2023)

All rights concerning published articles are reserved
to the editorial board.

Responsibility for selection and presentation
of the facts in the articles is held by authors,
and of the content of advertising material –
by advertisers.

Reprint is possible with consent
of the editorial board and reference.

Research materials accepted
for publishing must meet
the publication requirements of this edition.

ЗМІСТ/CONTENTS

Сторінки/Pages

«КВІТНЕВА НАУКОВА СЕСІЯ 2023»

«APRIL SCIENTIFIC SESSION 2023»

17 квітня 2023 Київ, Україна

April 17, 2023 Kyiv, Ukraine

Секції:

Аптечна та промислова технологія ліків PHARMACEUTICAL AND INDUSTRIAL DRUG TECHNOLOGY	5
Внутрішня медицина 1 INTERNAL MEDICINE 1	15
Внутрішня медицина 2 INTERNAL MEDICINE 2	23
Внутрішня медицина 3 INTERNAL MEDICINE 3	30
Клінічна фармакологія CLINICAL PHARMACOLOGY	36
Організація економіки фармації ORGANIZATION OF PHARMACY ECONOMY	42
Профілактична медицина PREVENTIVE MEDICINE	51
Хірургія, анестезіологія та акушерство SURGERY, ANESTHESIOLOGY AND OBSTETRICS	58

«ТКАНИННІ РЕАКЦІЇ В НОРМІ, ЕКСПЕРИМЕНТІ ТА КЛІНІЦІ»

Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю
присвячена пам'яті члена-кореспондента НАМН України,

д.мед.н., професора Ю. Б. Чайковського

Київ, 8–9 червня 2023

«TISSUE REACTIONS IN THE NORM, EXPERIMENT AND CLINIC»

All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation dedicated
to the memory of professor Yu. B. Chaikovsky

Kyiv, June 8–9, 2023

Секційні напрямки конференції:

1. Історія морфології: події та персоналії	63
2. Морфологічні технології сьогодні	79
3. Тканинні реакції при пошкодженнях нервової системи	86
4. Тканинні реакції органів людини та тварин в онтогенезі, при регенерації та патологічних станах	98
5. Підходи оптимізації викладання морфологічних дисциплін	152

The conference sections:

1. History of morphology: events and personalities	63
2. Morphological technologies today	79
3. Tissue reactions of the nervous system in case of damage	86
4. Tissue reactions of human and animal organs in ontogenesis, regeneration and pathological conditions	98
5. The optimizing of teaching approaches of morphological disciplines	152

Алфавітний зміст	168
------------------	-----

ВМІННЯ БАЧИТИ НЕЗВИЧАЙНЕ У ЗВИЧАЙНОМУ

Кондаурова А. Ю.

Кафедра гістології та ембріології

В. о. завідувача кафедри: Грабовий О. М., доктор медичних наук, професор

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Київ, Україна

Заходячи в Alma Mater, піднімаючись на третій поверх, потрапляючи на кафедру гістології та ембріології, ми бачимо галерею портретів. Портрети, безумовно, великих людей. Тих, хто зробив величезний внесок у розвиток науки, зробив відкриття у морфології та медицині. Люди, які жили та працювали багато років тому, але їхні роботи актуальні й досі. Будь-який випускник медичного університету знає, що таке гігантська клітина Беца, як виглядає апарат Гольджі і що зробив для гістології Рамон-і-Кахаль. У цій галереї є портрет Юрія Богдановича Чайковського – не лише значущого вченого для України та країн зарубіжжя, а й великої людини, людини з великої літери.

Дізнатися біографію Юрія Богдановича, його науковий шлях дуже легко – просто вбити в пошуковій системі Google його прізвище та прочитати статтю у Вікіпедії. За керівництвом професора Чайковського було підготовлено 5 докторів наук та 24 кандидата. Нейроморфологічна наукова школа під керівництвом Юрія Богдановича, заснована сумісно з багатьма учнями та послідовниками, користується високою оцінкою в Україні та за її межами. Результати наукової роботи Ю. Б. Чайковського були впроваджені в практичну медицину і отримали високу оцінку колег і громадськості. За плідну наукову працю Державна премія України в галузі науки і техніки була присуджена Юрію Богдановичу у 1996 році. Далі були інші нагороди – Премія АМН України (2010 р.) та Почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» 2001 р., а також у 2010 році премія імені В. П. Комісаренка Національної академії наук України.

Але мені б хотілося серед регалій, досягнень, численних нагород і загального визнання розглянути людину, що володіла суперздатністю – вміти бачити незвичайне у звичному, у тому, що на перший вигляд абсолютно академічно, структуровано і, можливо, не терпить відступів. Щоб проілюструвати це, потрібно звернутися до останньої монографії Юрія Богдановича – Neurohistology (2022) і його YouTube каналу NEUROHISTOLOGY (<https://www.youtube.com/@neurohistology5267/featured>).

Навіть в самій назві монографії, з самого початку зацікавлений читач зможе помітити закодоване посилання на автора. Ch – замість G в назві Neurohistology не є помилкою, а першими двома літерами англійського написання прізвища Chukovskiy. А ви теж це помітили? Перша глава книги починається з опису структури і функцій нейрона – His Majesty the Neuron пише вчений. Розділ, що описує гліальні клітини в книзі, називається «The King's Men», це роман, опублікований американським письменником Робертом Пенном Уорреном у 1946 році. Історія жорсткого державного діяча, який не гребує жодними засобами для досягнення своїх цілей. Безперервне комфортне існування нейрона як структурно-функціональної одиниці нервової тканини забезпечується роботою тисяч клітин нейроглії. Розділ монографії, присвячений рецепторам та органам чуття, Юрій Богданович називає як фільм 2009 р. про Джеймса Бонда – On Her Majesty's Secret Service (На секретній службі Його Величності). І, можливо, сама назва повністю відображає сам функціонал цих гістологічних структур і всім зрозуміло, хто це «Його Величність». Регенерацію периферичних нервів автор порівнює з феніксом, що повстає з попелу (Phoenix Peripheral Nerve Regeneration). Всі ілюстрації в монографії та відео на YouTube каналі намальовані особисто Ю. Б. Чайковським. Юрій Богданович вкотре показав – інформація або малюнок мають бути доступними і зрозумілими читачеві, а не складними і перевантаженими.

Світло зниклих на небі зірок продовжує йти до нас тисячі років. Є люди, як ці зірки – вони продовжують жити у своїх роботах, у своїх учнях, у пам'яті людей, які зіткнулися з ними

ДО 60-РІЧЧЯ ЗАПОРІЗЬКОЇ ГІЛКИ ХАРКІВСЬКОЇ АНАТОМІЧНОЇ ШКОЛИ

Лебединець М. Г., Артюх О. В., Щербаков М. С., Вовченко М. Б., Матвейшина Т. М., Світлицький А. О., Богданов П. В., Чугін С. В., Зінич О. Л., Гринівецька Н. В., Чернявський А. В., Міценко О. М.

Кафедра анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії

Завідувач кафедри: Григор'єва О. А., доктор медичних наук, професор

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

Запоріжжя, Україна

Заняття з нормальної анатомії в харківському університеті почалися в 1805 році. Професорами кафедри нормальної анатомії були талановиті вчені та педагоги І. Книгін (Булгаков), О. Венедіктов, П. Наранович, Т. Іллінський, Д. Лямбль, І. Вагнер, М. Попов, А. Білоусов (вчитель В. Воробйова та Г. Іосифова), але анатомічна школа закінчила своє формування, тільки в 1922 році. Коли В. Воробйов повернувся з Болгарії. В 1924 році видатний анатом В. Тонков на конференції в Харкові сказав, що «Харків став столицею анатомічної науки». А В. Воробйов – засновником вітчизняної анатомічної школи. Учні В. Воробйова та Р. Синельникова очолили кафедри в Києві, Харкові, Одесі, Сімферополі, Дніпропетровську, Донецьку, Чернівцях, Івано-Франківську, Тернополі а також в Болгарії, Грузії, Ефіопії.

Першим завідувачем кафедри анатомії в Запорізькому медичному інституті (Зараз – Запорізький державний медико-фармацевтичний університет) в 1964 році став учень К. Філатової (учениця В. Воробйова та Р. Синельникова) О. Яхниця. Заняття почалися в лютому 1965 року (тобто, рівно через 160 років після початку занять у Харкові).

Разом з ним кафедру організували учні Р. Синельникова С. Гордієнко, М. Лебединець, М. Левін, С. Холодна, Ж. Архипова (Сімферополь), Л. Буковська (Донецьк) та В. Ратушняк (Львів). Вчителі яких мають харківські корені.

О. Яхниця був талановитим вченим та організатором наукових досліджень. Його учні В. Січовий, В. Сирцов, В. Решетілов (харківський аспірант), М. Волошин, В. Євко а також О. Григор'єва, О. Куц, (учні М. Волошина) і М. Левін стали завідувачами морфологічних кафедр ЗДМФУ та ЗНУ.

М. Лебединець був консультантом керівника кафедри морфологічних дисциплін в Університеті Оріенте (Куба), завідувачем кафедри анатомії в Аддіс-Абебському університеті (Ефіопія), радником ректора, керівником колективу з консультантів Кабульського державного медичного інституту (Афганістан). Він організував видання іспанською та англійською мовами підручника і атласів з анатомії і гістології, а також організував першу в історії участь кубинських і ефіопських анатомів в ІХ (1970) та ХІ (Мехіко, 1980) Міжнародних анатомічних конгресах.

Запорізькі анатоми продуктивно досліджували лімфоїдну систему (до речі, ініціатором її вивчення був харківський анатом Г. Іосіфов), брали участь в багатьох міжнародних конгресах та конференціях, є авторами та співавторами підручників, посібників і монографій, що опубліковані, зокрема, в Україні, Мексиці, Німеччині, Польщі, і на Кубі (М. Волошин, О. Григор'єва, М. Лебединець, І. Штанько, А. Марасіч, О. Артюх, М. Щербаков, М. Вовченко, О. Апт, С. Чугін, А. Світлицький та ін.). Фотографії препаратів, що власноруч були виготовлені С. Гордієнком, М. Лебединцем та М. Левіним опубліковані в анатомічному атласі, що використовувався багатьма поколіннями для вивчення анатомії людини.

Визнанням досягнень запорізьких морфологів є проведення в Запоріжжі VI анатомічного конгресу (2015), а також декількох конференцій та симпозіумів державного та міжнародного рівня.

ЮРІЙ БОГДАНОВИЧ – ВЧИТЕЛЬ, НАСТАВНИК, ПЕДАГОГ

Мельник Н. О.

Кафедра гістології та ембріології

Університет Масарика

Брно, Чеська Республіка

Юрій Богданович народився в місті Києві в сім'ї службовця 29 червня 1951 року і цього року йому мало б виповнитись 72 роки. Проте хвороба перервала його творче і насичене життя. Юрій Богданович був багато років завідувачем кафедри гістології та ембріології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця, член-кореспондентом НАМН України, професором, доктором медичних наук, Лауреатом державної премії, дійсним членом Міжнародної академії патології, головною редколегій, провідним редактором багатьох наукових журналів, створив велику кількість наукових публікацій, підручників, посібників, патентів, публікацій і книжкових видань на різну тематику. Виховав багато учнів, які працюють у різних напрямках медичної науки в Україні та за її межами.

Дорога в науку для Юрія Богдановича почалася зі студентських наукових гуртків на кафедрах фармакології та патологічної анатомії НМУ імені О. О. Богомольця. За високі досягнення в навчанні він був занесений до «Золотої книги пошани». Великий вплив на його рішення стати науковцем мала його рідна тітка Чайковська Ірина Йосипівна, яка протягом багатьох років завідувала кафедрою анатомії Луганського медичного інституту.

Юрій Богданович навчався у аспірантурі на кафедрі анатомії людини в НМУ імені О. О. Богомольця, захистив кандидатську дисертацію на тему: «Мікроеваскуляризація сідничного нерва в умовах його де-та регенерації» під керівництвом професорів І. С. Кефелі та А. К. Коломійцева. Став висококваліфікованим хірургом-експериментатором з успіхом продовжив наукову роботу в галузі експериментальної морфології та нейрогістології. Підсумком його сумлінної праці став захист докторської дисертації на тему «Регенерація периферичного нерва в умовах його ауто- та алопластики».

Відданість творчого процесу, тяга до пізнання та блискуче володіння гістологічними методами дослідження, постійний науковий контакт з такими особистостями в гістологічній науці як професори Коломійцем А. К. та Яценко В. П., прищепили Юрію Богдановичу глибоку любов до гістології. І в 1992 році він починає працювати на посаді завідувача кафедри гістології та ембріології НМУ імені О. О. Богомольця, яку він обіймав до 2022 року, коли перестало битися його серце.

Величезний доробок навчально-методичних та літературних праць залишив він у спадок – підручники, серед яких, перший українською мовою у 1992 році (Гістологія людини), посібники, англомовні монографії, публіцистичні праці, історичні оповідання та багато інших.

Підтримував теоретичну, наукову і експериментальну роботу зі студентами у медичних навчальних закладах України. Саме завдяки його ідеї була організована і проходила на високому науковому рівні Олімпіада з навчальної дисципліни «гістологія, цитологія, ембріологія» у багатьох університетах нашої держави, конкурси наукових робіт студентів різних рівнів.

Вдячна за навчання у житті і в науковій сфері моєму Вчителю – Юрію Богдановичу Чайковському.